

اشاره

بالتدگی و حیات هر عقیده و اندیشه‌ای، به حضور پویا در عرصه‌های فرهنگ و جهت‌دهی به افکار عمومی منوط است. چنین ایده و فکری باید با شناخت مخاطب، هم‌زبانی با او و درک نیازهای عاطفی، معرفتی و رفتاری‌اش تحقق یابد و لازمه آن حضوری مقتدرانه، روشمند، منسجم و برخاسته از پشتوانه عظیم علمی است. مقابله با افکار انحرافی و پاسخ به شبهات و سؤالات مردم رویه‌ای است که در سیره معصومین (علیهم‌السلام) همواره به چشم می‌خورد. هم‌اکنون با توجه به شرایط خاص زمان حاضر که عصر انفجار اطلاعات و ارتباطات است، ضرورت پرداختن به این موضوع و استفاده از شیوه‌های به‌روز و کارآمد در این باره بیش از پیش احساس می‌شود. فعالیت‌های وسیع دشمنان در شبهه‌پراکنی - که از میان آن‌ها می‌توان به هزینه بالای هفتاد میلیارد دلاری وهابیت علیه تشیع و راه‌اندازی سایت‌های ضداخلاقی و شبکه‌های ماهواره‌ای مستهجن برای ترویج عقاید فرقه‌های جدید و انحراف نسل جوان اشاره کرد، - حکایت از آن دارد که شبهات علیه قرآن در عصر کنونی بی‌سابقه و ضرورت پاسخگویی به آن‌ها انکارناپذیر است.

کلیدواژه‌ها: مراکز یا پایگاه، پاسخگویی سنتی، پاسخگویی اینترنتی، مؤسسات فرهنگی

سؤال‌انترن، پاسخ‌انترن

آشنایی با مراکز و پایگاه‌های پاسخگویی به شبهات دینی و قرآنی

علی‌رضا شهبانی‌فرد
کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث

دنیایمان

دفتر تبلیغات اسلامی (شعبه اصفهان)
www.islamicisf.com

این دفتر که در سال ۱۳۷۰ تأسیس شده و پاسخگویی به سؤالات، بخشی از فعالیت‌های آن است، به طور متوسط ماهانه به ۱۰۰ سؤال کتبی، ۱۵۰ سؤال حضوری و ۶۰۰ سؤال تلفنی پاسخ می‌دهد. بیش از ۵۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد و نشست‌های بسیاری برگزار کرده است. این مرکز اتاق پاسخگویی اینترنتی به سؤالات هم دارد.

واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهرا (ع)
www.J_alzahra.org

این واحد علاوه بر پاسخگویی به مسائل شرعی بانوان توسط استادان حوزه علمیه جامعه الزهرا (ع) در زمینه تحقیق و جمع‌بندی فتاوی مراجع، در مسائل مستحدثه، مشاوره در موضوعات تربیتی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، اعتقادی و برنامه‌ریزی تحصیلی نیز فعالیت دارد. ماهانه به ۳۰ تا ۴۰ سؤال کتبی، ۱۵۰ تا ۲۰۰ سؤال حضوری، ۵۰۰ سؤال تلفنی و تعدادی سؤال اینترنتی پاسخ می‌دهد. در ضمن، واحد یاد شده ۴۰۰۰ پرسش و پاسخ در

مؤسسه فرهنگی انتظار نور
www.Monjeee.org

مطالعه و تحقیق در زمینه فرهنگ اسلامی، شبهه‌شناسی فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، پاسخگویی به نیازهای علمی و فرهنگی جامعه، چاپ و نشر آثار علمی در زمینه‌های یاد شده، فعالیت‌های علمی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در راه تحقق آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران. جمع‌آوری کلیه سؤالات و شبهات مربوط به مهدویت از کتاب‌ها، مجلات و سایت‌ها و طبقه‌بندی آن از مهم‌ترین اهداف تشکیل این مؤسسه است.

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
www.isca.ac.ir

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی با چهار پژوهشگر و چند واحد تابعه در حوزه‌های فلسفه و کلام، فقه و حقوق، اندیشه سیاسی و تاریخ و سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) با اهتمام به «تبیین و توسعه دانش و معرفت اسلامی» و «تبیین باور، بینش و ارزش‌های اسلامی و انقلابی» و به منظور افق‌گشایی‌های علمی، نوآندیشی دینی و رویکرد روشمند و نظام‌یافته به حوزه معرفت دینی تشکیل شده است.

آرشیو دارد و تاکنون به ۱۸۰۰۰ پرسش به صورت تلفنی پاسخ داده است.

مؤسسه آینه روشن (پژوهشکده مهدویت)

در سال ۱۳۸۳ با هدف تبیین، تعمیق و گسترش فرهنگ مهدویت و پاسخ‌دهی به نیازهای فکری و اعتقادی اقشار گوناگون جامعه به ویژه نسل جوان و دانشگاهیان، در زمینه مهدویت و انجام امور پژوهشی، آموزشی و... راه‌اندازی شد.

مؤسسه معارف اسلامی کوثر

www.annaajat.net

مؤسسه در سال ۱۴۱۹ ه.ق. آغاز به کار کرده است و با بهره‌مندی از استادان و محققان حوزه علمیه قم و با راهنمایی‌های نماینده مقام معظم رهبری به فعالیت‌های خود ادامه می‌دهد. پاسخگویی به سؤالات، بخشی از فعالیت‌های این مؤسسه است.

فرهنگسرای پرسش

www.porsesh.ir

این فرهنگسرا، که قبلاً با نام «فرهنگسرای عرفان شهرداری اصفهان» شناخته می‌شد، - از سال ۸۳ با تغییر نام به فرهنگسرای پرسش در زمینه پاسخگویی به سؤالات نسل جوان از طریق سایت و تلفن گویا فعال شده است. این مرکز به صورت ۲۴ ساعته سؤالات را از طریق تلفن گویا دریافت می‌کند و به طور متوسط طی یک هفته به آن‌ها پاسخ می‌گوید. ماهانه به ۷۰۰ سؤال تلفنی و ۱۰۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌دهد. تعداد پرسش و پاسخ موجود در آرشیو این فرهنگسرا ۱۰۰۰ است.

مؤسسه تحقیقاتی اسرا

www.Esra.ir

مؤسسه از سال ۱۳۷۳ به فعالیت‌های پژوهشی و نشر آثار آیت‌الله جوادی‌آملی پرداخته است و اکنون در زمینه‌های قرآن و عترت، عرفان و اخلاق، فقه و حقوق اجتماعی، فلسفه و کلام فعالیت دارد. مؤسسه ماهانه به طور متوسط به ۵۵ سؤال کتبی، ۲۰ سؤال حضوری، ۱۵۰ سؤال تلفنی و تعداد محدودی سؤال اینترنتی پاسخ می‌دهد. بیش از ۱۵۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد و بیش از ۵۰۰ پرسش و پاسخ را در نرم‌افزار وارد کرده است.

واحد پاسا—خگویی به پرسش‌های

حدیثی مرکز تحقیقات دارالحدیث

از سال ۱۳۷۴ با هدف پاسخ به پرسش‌های حدیثی تمام اقشار جامعه (فرهنگی، صداوسیما، مراکز پاسخگویی و عموم مردم) فعالیت خود را آغاز کرد. این واحد ماهانه به ۱۲۰۰ سؤال تلفنی، تعدادی از سؤالات اینترنتی و کتبی پاسخ می‌دهد، بیش از ۱۰۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد و بیش از ۴۰۰۰ پرسش و پاسخ را در نرم‌افزار وارد و کتاب‌هایی نیز منتشر کرده است.

مرکز علمی تحقیقاتی دارالعرفان

(استاد حسین انصاریان)

پاسخگویی به بیش از ۳۰۰۰۰ پرسش اعتقادی و احکام در قالب ده هزار ایمیل از مهم‌ترین فعالیت‌های این مرکز است. در پایگاه اطلاع‌رسانی عرفان این پایگاه، با همکاری شماری از طلاب خارجی و محققان و کارشناسان مجرب، به ۱۴ زبان زنده به شبهات و پرسش‌های دینی و اعتقادی اقشار مردم از سراسر جهان و اغلب در کمتر از ۲۴ ساعت پاسخ داده می‌شود.

مؤسسه فرهنگی میرداماد استان گلستان

در سال ۱۳۸۲ زیر نظر حضرت آیت‌الله نور مفیدی نماینده ولی فقیه در استان گلستان در گرگان راه‌اندازی شد. این مرکز تاکنون به بیش از ۴۰۰۰ پرسش دینی اقشار مردم پاسخ داده است. «کنکاش اندیشه دینی در پاسخ به پرسش‌ها» از مهم‌ترین کتاب‌های منتشر شده توسط این مؤسسه است.

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر(ع)

مؤسسه فعالیت خود را از سال ۱۳۷۰ در دو گروه رجال و حدیث آغاز کرده است و ماهانه به ۵۰ سؤال کتبی، ۲۰ سؤال حضوری، ۱۵۰ سؤال تلفنی و ۱۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌دهد. افزون بر آن، تاکنون بیش از ۳۰۰۰۰ پرسش و پاسخ را از مراکز مختلف جمع‌آوری و در ۶۰۰ موضوع طبقه‌بندی کرده است. چهل سؤال پیرامون خلافت و امامت و امام مهدی(عج) از ولادت تا ظهور، از مهم‌ترین کتاب‌های منتشر شده توسط این مؤسسه است.

موسسه آموزشی پژوهشی مذاهب اسلامی

مؤسسه در قالب دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری در امور اهل سنت سیستان و بلوچستان آغاز به کار کرد. هدف آن پاسخگویی به شبهات علیه مکتب اهل بیت، نقد دیدگاه‌های سایر مذاهب و آشنا کردن طلاب و فضایی حوزه با مبانی مذاهب اسلامی است.

بیش از ۵۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد که بیش از ۳۰۰۰ مورد از آن‌ها را در نرم‌افزار وارد کرده است.

نشست‌های متعددی را برگزار و کتاب‌های «پاسخ به پرسش‌ها» (۱ و ۲ و ۳)، ۱۳۸۲ «کلام مقارن» ۱۳۸۱ «کتاب‌شناسی مؤسسه پرسش و پاسخ» و «پاسخ به شبهات عزاداری(متن)» را منتشر کرده است.

مجمع جهانی اهل بیت(ع)

این مجمع در سال ۱۳۶۹ تأسیس شد و از سال ۱۳۸۱ به پاسخگویی به سؤالات و شبهات پرداخت. مجمع ماهانه به ۶۰ سؤال تلفنی و ۳۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌گوید.

مجمع جهانی شیعه‌شناسی

مجمع از ابتدای سال ۱۳۸۰، به همت جمعی از استادان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را آغاز کرد. نزدیک به ۳۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد. نشست‌های پرسش و پاسخ خلافت بلافضل علی(ع)، شبهات مربوط به نماز، وضو و سجده بر خاک، عدالت صحابه و توسل به ائمه معصومین (ع) و ضرورت‌های عالم تشیع را برگزار کرده است. کتاب‌های مفتاح‌الجنات، شبهات حول شیعه و حقانیت مذهب تشیع را منتشر و نرم‌افزارهای امامت و ولایت (۱)، شیعه‌شناسی (۱) و ولایت در قرآن تولید کرده است.

مرکز مصطفی

مؤسسه در سال ۱۳۷۶ به دستور آیت‌الله‌العظمی سیستانی، به منظور بیان عقاید شیعه و مقایسه آن با عقاید

سایر مذاهب تأسیس شد و در نظر دارد در آینده به نقد و تحلیل عقاید غربی‌ها و لایک‌ها بپردازد. مرکز ماهانه به ۱۰۰ سؤال حضوری، ۱۰ سؤال تلفنی و ۱۰۰ سؤال اینترنتی پاسخ دهد. کتاب «العقائد الاسلامیه» (جلد ۱ تا ۵) و نرم‌افزار «مستبصرین» را نیز منتشر کرده است.

مرکز پژوهش‌های اعتقادی

مرکز در سال ۱۳۷۷ به پیشنهاد فارس الحسون و پیگیری سیدجواد شهرستانی تأسیس شد. تعداد پرسش و پاسخ موجود در آرشیو بیش از ۷۰۰۰ پرسش و پاسخ در ۶۰۰ موضوع است. تاکنون ۱۲۱ نشست برگزار کرده است. «محاضرات فی الاعتقادات، مظلومیه الزهراء، موسوعه من حياه المستبصرين (۱، ۲، ۳)» و «سلسله الرحله الی الثقلین (در ۱۵ عنوان) از مهم‌ترین کتاب‌های منتشر شده توسط این مرکز است. نرم‌افزارهای المستبصرین، الندوات العقائديه و الاسئله العقائديه را نیز تولید کرده است.

مرکز تحقیقات فقهی قوه قضاییه

با عنایت به اصل ۱۶۷ قانون اساسی و توجه رئیس قوه قضاییه به اسلامی شدن قوانین و جلوگیری از اطاله دادرسی، مرکز تحقیقات فقهی برای ساماندهی تحقیقات فقهی مورد نیاز دستگاه قضایی، در تابستان سال ۱۳۷۵ پایه‌گذاری شد و در حال حاضر با پاسخگویی به سؤالات محاکم سراسر کشور به فعالیت ادامه می‌دهد. کتاب‌های مجموعه نظریات مشورتی در امور کیفری (پنج جلد)، مجموعه نظریات مشورتی در «امور حقوقی» (سه جلد)، «مجموعه آرای فقهی - قضایی در امور کیفری» (چهار جلد)، و «مجموعه آرای فقهی - قضایی در امور حقوقی» (چهار جلد) را منتشر کرده است.

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

در سال ۱۳۶۸ تأسیس شد و تاکنون فعالیت خود را در سطح دنیا از طریق شبکه جهانی اینترنت و تولید نرم‌افزارهای علوم اسلامی ادامه داده است. پرسش و پاسخ بخشی از فعالیت‌های این مرکز است. مرکز ماهانه به ۱۵۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌دهد و ۱۲۰۰۰ پرسش و پاسخ را آرشیو کرده است.

مرکز تحقیقات حکومت اسلامی

مجلس خبرگان رهبری، با توجه به نیازهای فکری و علمی کشور و تأکیدات مکرر مقام معظم رهبری، در اجلاس ۲۸ بهمن ۱۳۷۱ مسئولیت انجام پژوهش در موضوع حکومت اسلامی را بر عهده دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری گذاشت.

بر این اساس، مرکز تحقیقات حکومت اسلامی در سال ۱۳۷۲ به منظور تبیین، تعمیق و توسعه اندیشه سیاسی اسلام در موضوع حکومت اسلامی بنیان گذاشته شد.

مرکز تحقیقات حجاج

مرکز فعالیت خود را از سال ۱۳۷۰ در حوزه فقه، حدیث، تاریخ، حج و... آغاز کرد. پاسخ به پرسش‌ها نیز بخشی از این فعالیت‌هاست، شیعه‌شناسی و پاسخ به شبهات (دو جلد)، التبرک، دفع الشبهه عن الرسول و الرساله، از کتاب‌های منتشر شده توسط این مرکز است.

مرکز تخصصی امامت و مهدویت

از مهم‌ترین اهداف مرکز، تربیت مبلغان و پژوهشگرانی کارآمد، آشنایی با منابع و مباحث عقیدتی و تاریخی مهدویت، پاسخگویی به سؤالات و شبهات مهدویت؛ آشنایی با فرقه‌ها و جریان‌های انحرافی مهدویت است.

واحد پاسخگویی ستاد اقامه نماز

این واحد که ماهانه به ۶۰۰ سؤال کتبی پاسخ می‌دهد؛ بیش از ۲۵۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد و بیش از ۴۰۰۰ پرسش و پاسخ را در نرم‌افزار وارد کرده است. کتاب‌های «یکصد سؤال» (جلدهای ۱ و ۲) را نیز منتشر کرده است.

واحد پاسخ به سؤالات اعتقادی مؤسسه امام صادق (ع)

این واحد در سال ۱۳۷۸ خورشیدی در مؤسسه امام صادق (ع) زیر نظر آیت‌الله جعفر سبحانی کار خود را شروع کرد که جوانان، دانشجویان و عموم مردم از آن استقبال کردند. در حال حاضر، سخنگویی بیشتر به صورت شفاهی و تلفنی و در مواردی با ارسال جزوه‌ها و کتاب‌ها انجام می‌گیرد و تاکنون به بیش از ۴۰۰۰ سؤال در زمینه‌های اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی و سیاسی به صورت کتبی و شفاهی پاسخ داده شده است. به علاوه، چهار کتاب ویژه پرسش و پاسخ در این واحد چاپ و منتشر شده است.

گروه پژوهشی تعلیمی و تربیتی اسلامی وزارت آموزش و پرورش

این گروه در سال ۷۴ فعالیت خود را آغاز کرد. در راستای اهداف این گروه معاونت پژوهشی وزارت آموزش و پرورش در سال ۷۷ مرکز مطالعات تربیت اسلامی را تأسیس کرد که تا سال ۸۰ به فعالیت خود ادامه داد. با طرح تغییر در ساختار

آموزش و پرورش در تاریخ ۱۴ آذرماه ۱۳۸۰، مسئولیت‌های مرکز مطالعات تربیت اسلامی، به منظور ساماندهی و ایجاد تحولی نو از طریق پژوهش در حوزه تربیت دینی و اخلاقی از طریق تعامل با حوزه علمی، به گروه پژوهشی تعلیم و تربیت اسلامی واگذار شد.

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات پاسداران و بسیجیان و خانواده‌های آنان، پیشگیری از آسیب‌پذیری فکری و فرهنگی پاسداران، بسیجیان، و سربازان و تقویت بنیه فکری و اعتقادی آنان، از جمله اهداف این مجموعه است. این پژوهشکده ماهانه به ۵۰ سؤال کتبی و ۲۰ سؤال تلفنی پاسخ می‌دهد. بیش از ۲۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد و بیش از ۱۸۰۰ عدد از آن‌ها را در نرم‌افزار وارد کرده است.

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

در سال ۱۳۷۳ با هدف آسیب‌شناسی حوزه فرهنگ و باورداشتهای دینی؛ پاسخگویی به شبهات در فضای فکری و فرهنگی نسل جوان، به منظور صیانت از هویت فرهنگی و سلامت عقیدتی آنان تأسیس شد.

بنیاد فرهنگی پیام اسلام

بنیاد کار خود را در سال ۱۳۷۰ آغاز کرد و در سال ۱۳۷۹ به ثبت رسید. در حال حاضر، پاسخگویی به پرسش‌ها یکی از فعالیت‌های بنیاد است. ارتقای فرهنگ قرآن و اهل بیت در جامعه، پاسخ به سؤالات و شبهات مردم در گستره

تعمیق و گسترش باورهای دینی، آسیب‌شناسی فرهنگ عمومی و احیای فرهنگ پرشش و پاسخ راه‌اندازی شده است. تاکنون به صورت حضوری، تلفنی و کتبی بیش از ۲۰۰۰ پرسش در زمینه‌های دینی از این مرکز پرسیده‌اند.

دفتر پژوهش‌های اسلامی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور

این دفتر در سال ۱۳۷۹ تأسیس شده و پاسخ به پرسش‌ها بخشی از فعالیت‌های آن است. دفتر ماهانه به ۱۵۰ سؤال کتبی پاسخ می‌گوید، ۲۸۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد و تعداد ۲۵۰۰ پرسش و پاسخ را در نرم‌افزار وارد کرده است. کتاب‌های پرسش و پاسخ و اعتقادات را منتشر کرده است.

دفتر پژوهشی و اطلاع‌رسانی آل یاسین

دفتر کار خود را در سال ۱۳۷۸ با پژوهش در کتاب «خاتمه‌الدمعه الساکبه» و بررسی کتاب «عقبري الحسان» و بازنویسی آن شروع کرد و در سال ۱۳۷۹ با راه‌اندازی شبکه اطلاع‌رسانی امام مهدی (عج) به پاسخگویی به سؤالات پرداخت. اکنون بخشی از سؤالات رسیده به سایت تبیین توسط این مؤسسه پاسخ داده می‌شوند. دفتر ماهانه به ۳۰۰ سؤال تلفنی و ۶۰۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌گوید.

دایرةالمعارف کامپیوتری علوم اسلامی

این مرکز که بزرگ‌ترین تولیدکننده نرم‌افزارهای علوم اسلامی به زبان عربی است، در سال ۱۳۷۳ زیر نظر آیت‌الله محمدهادی آل‌راضی کار خود را آغاز کرده و دارای دو بخش رایانه‌ای و تحقیقاتی است. پرسش و پاسخ، بخشی از فعالیت‌های این مؤسسه است.

رادیو معارف قم

در راستای ترویج و نشر گسترش فرهنگ ناب محمدی(ص) و جامعه عمل پوشاندن به آرمان‌های بلند بنیان‌گذار جمهوری اسلامی، شبکه رادیویی معارف در سال ۱۳۷۷ در شهر مقدس قم آغاز به کار کرد. این مرکز به صورت تلفنی به سؤالات دینی پاسخ می‌دهد.

ستاد قرآن و معارف دینی استان قم

ستاد با هدف برقراری ارتباط با جوانان و پاسخگویی به سؤالات و مشکلات آنان، تقویت باورهای دینی جوانان و ایجاد ارتباط نزدیک بین طلاب و دانش‌آموزان به منظور پاسخگویی به سؤالات دینی آن‌ها راه‌اندازی شده است.

فرهنگ اسلام در جامعه؛ ایجاد زمینه مناسب در کودکان، نوجوانان و جوانان برای طرح مشکلات و تلاش در جهت حل مشکلات آنان، ایجاد تسهیلات مطالعاتی برای مراکز مطالعاتی و فرهنگی، از مهم‌ترین اهداف این بنیاد است. فعالیت ویژه بنیاد، پاسخگویی به مشکلات اخلاقی جوانان و ارسال رایگان کتاب و جزوه‌های پرسش و پاسخ برای آنان است.

این بنیاد سالانه به ۱۰۰۰ سؤال کتبی پاسخ می‌دهد و بیش از ۱۰۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد. «جوانان چرا؟»، «طوفان جوانی»، «بلوغ و غریزه جنسی و وسواس» از مهم‌ترین کتاب‌های این بنیاد است.

جامعه علمای قوم القراآن

در اوایل پیروزی انقلاب، این مرکز با همکاری چند تن از عالمان مبارز شیعی، به مدیریت آیت‌الله محمدصادقی تهرانی و معاونت مرحوم آیت‌الله احمدی‌شاهرودی، در قم، تأسیس شد تا نهضت علمی - قرآنی را که مؤسس محترم از سال ۱۳۴۱ در حوزه علمیة نجف با یاری گروهی از علما بنیان گذاشته بود، پیگیر باشد. نشر معارف قرآنی در سراسر جهان، پاسخ به شبهات قرآنی به روش تفسیر قرآن به قرآن به صورت حضوری و تلفنی و اینترنتی در تمام شبانه‌روز و تبیین کاستی‌های حوزه‌های علمیة شیعه و سنی در زمینه پروژه‌های قرآنی، از مهم‌ترین اهداف این مرکز است.

خانه فرهنگیه الزهرا (ع)

از اهداف این مجموعه پیشرفت فکری و اجتماعی زن و خانواده در جوامع اسلامی و نشر فرهنگ اسلامی زنان و خانواده است که در این زمینه نشست‌های پرسش و پاسخ برگزار کرده است.

دفتر مطالعات و تحقیقات زنان

از اهداف این دفتر پژوهش در زمینه زنان و خانواده، پرورش پژوهشگر و کارشناس در حوزه مطالعات زنان، ارتقای آگاهی‌ها و تحلیل‌ها در حوزه مطالعات دینی زن و خانواده، پاسخگویی به نیازهای نظری و دفاع از مرزهای اعتقادی است. نرم‌افزارهای ریحانه (۱)، (موسوعه آیات و روایات زن و خانواده)، بشری (۱) (شبهه حجاب، سازمان‌دهی غیردولتی، فمینیسم)، بشری (۲) (کنوانسیون)، بشری (۳) (اصول حاکم بر نظام شخصیت زن) را تولید کرده است.

دفتر پژوهش و پاسخ به شبهات و سؤالات دینی قزوین

در سال ۱۳۸۴ با هدف پاسخگویی به پرسش‌های دینی،

شبکه گسترش اطلاعات فرهنگی رافد

شبکه در سال ۱۴۱۸ ه. ق. تأسیس شد. سایت «رافد» این امکان را به این مجموعه داده است که پاسخگوی مسائل شرعی و عقیدتی در سطح دنیا باشد. اهداف این شبکه گسترش فرهنگ شیعه و ردّ شبهات مطرح شده علیه عقاید شیعه است. شبکه ماهانه به ۲۰۰۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌دهد. سؤال‌های پنج سال گذشته در آرشیو شبکه موجود است.

طرح دینی تربیتی طلوع

در سال ۱۳۸۰ با پیشنهاد و ابتکار امام جمعه کرج، تأسیس شد و اکنون با هماهنگی نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر کرج، اقدام به برگزاری جلسات پرسش و پاسخ دانش‌آموزی در مدارس می‌کند. برقراری ارتباط صمیمانه بین روحانیون و دانش‌آموزان در دوره‌های گوناگون و پاسخگویی به سؤالات دینی، از اهداف این مجموعه است. این مرکز ماهیانه به ۱۰۰۰۰ سؤال حضوری پاسخ می‌گوید و تاکنون بیش از ۴۰۰۰ جلسه پرسش و پاسخ برای بیش از ۳۰۰۰۰ مخاطب برگزار کرده است.

اداره پاسخگویی به سؤالات دینی و

اطلاع‌رسانی آستان‌قدس‌رضوی

در سال ۱۳۸۲ با هدف ارائه اطلاعات و پاسخگویی به نیازها و سؤالات دینی زائران دینی با بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای مناسب ساماندهی و ارتقای کیفیت و اداره کردن دفاتر پاسخگویی به سؤالات شرعی زائران و تشکیل جلسات پرسش و پاسخ برای انتقال معارف دینی و پاسخگویی به سؤالات دینی زائران تأسیس شد. این اداره به صورت تلفنی، حضوری و مکاتبه‌ای به سؤالات پاسخ می‌دهد.

دبیرخانه دائمی اجلاس

بررسی ابعاد وجودی حضرت مهدی(عج)

اولین اجلاس مقدماتی در سال ۱۳۷۴ با موضوع «فلسفه انتظار حضرت مهدی(عج) برگزار شد. پس از آن اجلاس اول تا چهارم هر دو سال یک بار برگزار شد. در حال حاضر، این دبیرخانه علاوه بر فعالیت‌های علمی - تحقیقاتی در حوزه معارف مهدوی، بخشی را برای پاسخگویی به پرسش‌ها فعال کرده است.

بخش پاسخگویی ندای امام(ره)

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ع) از نخستین سال‌های پس از رحلت امام(ره)، کار خود را در حوزه‌های گوناگون آغاز کرد. همچنین دفتری در قم دایر کرد تا اهداف مؤسسه را پی بگیرد. از سال ۱۳۸۱ فعالیت پاسخگویی در زمینه

اندیشه‌ها، افکار، زندگی‌نامه و... در این مرکز آغاز شده است.

مرکز تحقیقاتی جوادالائمه(ع)

احیای اندیشه‌های ناب دین اسلام، ارتباط با جوانان و احیای نوشته‌های دانشمندان از مهم‌ترین اهداف مرکز است.

مرکز مشاوره حوزة علمیه قم

مرکز در سال ۱۳۷۳ براساس ضرورت‌ها و نیازهای طلاب تأسیس شد و حوزویان از آن استقبال کردند. در حال حاضر، پاسخ به پرسش‌ها، بخشی از فعالیت این مرکز را تشکیل می‌دهد. مرکز ماهانه به ۳۰۰ سؤال کتبی، ۱۰۰۰ سؤال حضوری و ۲۵۰۰ سؤال تلفنی پاسخ می‌دهد. بیش از ۳۰۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو مرکز وجود دارد.

مرکز مشاوره قرآنی بشری وابسته به

دارالقرآن الکریم سازمان تبلیغات اسلامی قم

از اهداف مرکز، ارائه خدمات قرآنی و رفع شبهات قرآنی و پاسخگویی به مسائل قرآنی مردم خصوصاً قشر جوان در زمینه‌های مفاهیم، تجدید، صوت و لحن، مسائل شرعی و عمومی و اخلاقی تربیت با قرآن و تاریخ علوم قرآنی است. این مرکز بیش از هزار سؤال در آرشیو دارد.

مؤسسه اسلامی جهانی تبلیغ و ارشاد

مؤسسه ماهانه به ۲۰ سؤال کتبی، ۵۰ سؤال حضوری، ۲۵ سؤال تلفنی و ۲۰ سؤال اینترنتی پاسخ می‌گوید و حدود ۱۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد.

مؤسسه آموزش پی‌وهشی ذکر

مؤسسه در سال ۱۳۸۰ به منظور فعالیت در زمینه دروس خارج فقه و اصول طلاب ایرانی و غیرایرانی تأسیس شد. به مرور زمان، پاسخگویی به سؤالات و چاپ کتاب هم به فعالیت‌های آن اضافه شد. مؤسسه ماهانه به ۱۰۰۰ سؤال کتبی پاسخ می‌دهد، بیش از ۵۰۰۰ پرسش و پاسخ در آرشیو دارد. بیش از ۳۰۰۰۰ پرسش و پاسخ را در نرم‌افزار وارد کرده است.

مؤسسه معارف اسلامی کوثر

مؤسسه در سال ۱۴۱۹ ه. ق. آغاز به کار کرد و با بهره‌مندی از استادان و محققان حوزه علمیه قم و با راهنمایی‌های نماینده مقام معظم رهبری در مؤسسه، به فعالیت‌های خود ادامه می‌دهد. پاسخگویی به سؤالات بخشی، از فعالیت‌های این مؤسسه است. مؤسسه به بعضی از شبهات مطرح شده در شبکه‌های ماهواره‌ای نظیر المستقله نیز پاسخ دهد.